

Samrådsunderlag enligt MB 6 kap 4§ inför tillståndsansökan om flottledsåterställning av Rickleån inom Robertsfors kommun

Sökande: Robertsfors kommun

Ombud: Stefan Ågren, Umeå kommun

Bakgrund

Under hösten 2016 avtalade Robertsfors kommun och Umeå kommun att Umeå kommun assisterar Robertsfors kommun med tillståndsansökan och tillståndsprövning i syfte att flottledsåterställa delar av Rickleån mellan Kvarnforsen och Kryddgårdsforsen (Bild 1). Arbetet kommer att ledas av Stefan Ågren, fiskerikonsulent Umeå kommun i dialog med till Johan Eriksson, utvecklingssamordnare Robertsfors kommun.

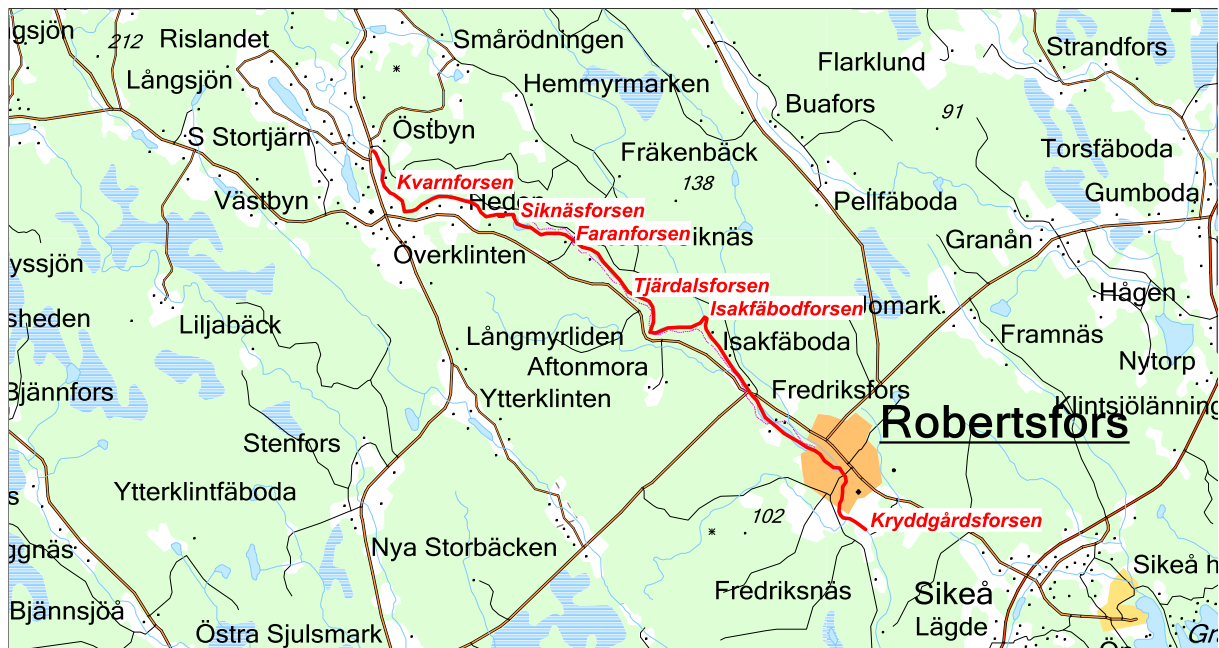

Bild 1. Översiktskarta över åtgärdsområdet och de forsar som berörs av åtgärderna. Se Bilaga 1 för utförligare beskrivning.

Inledning

I princip alla vattendrag i mellersta och norra Sverige har påverkats av timmerflottning och flottningsrensningar vilket har fått stora ekologiska konsekvenser och övre delen av Rickleån är inget undantag. Robertsfors kommun och Rickleåns Övre Fvo uppdrog hösten 2015 Daniel Holmqvist från Ume-Vindelälvens Fiskeråd att åtgärdsinventera Rickleån sträckan Kvarnforsen vid Overklinten till Kryddgårdsforsen nedströms Robertsfors samhälle. Inventeringen följde inventeringsmetodiken framtagen av Fiskeriverkets Försökskontor i Luleå. Identifierade objekt har uppskattats avseende volym, rensningsform etc. Bedömd grumlingsrisk har även gjorts utifrån rensningsmassornas fraktion, i de fall rensningsmassorna varit helt eller delvis övervuxna har det antagits att en betydande andel är jord och sand. Detaljer i åtgärdsinventeringen finns i Bilaga 1.

Syfte

Syftet med projektet är att återställa variationsrika vattenmiljöer och förbättra habitatet för i första hand vattenlevande organismer som fisk och insekter i de utpekade flottledspåverkade sträckorna.

Mål

Åtgärderna ska leda till ökad biologisk mångfald, ökad produktion av vattenlevande insekter och fisk, förbättrade förutsättningar för ett långsiktigt hållbart fiske och ett rikare friluftsliv i området samt bidra till olika nationella och internationella miljömål.

Saken

Sökanden avser att tillståndspröva åtgärderna. Avsikten är att lämna underlag till MMD under vintern 2017 för de planerade åtgärderna. Förhoppningen är påbörja konkreta återställningsåtgärder under sensommaren 2017.

Sökanden avser att återföra block, sten och grusmassor till Rickleån. Åtgärdsområdet som avses är sträckan mellan Kvarnforsen till Kryddgårdsforsen (Bild 1 och Bilaga 1). Materialet rensades upp på land i konstruktioner under flottningsepoken för att underlätta virkets framfart. Den totala volymen inventerat material på den avsedda sträckningen uppskattas till 4 622 m³ sten och block med en total uppskattad åtgärds längd om cirka 3 559 meter. Sökanden avser att följa rekommendationerna för åtgärder i Bilaga 1.

Orientering

Rickleån mynnar i Bottenviken vid Rickleåfjärden. Ån är ca 110 km lång och har ett huvudavrinningsområde om ca 1 648,9 km².

Beskrivning av de föreslagna åtgärderna

Metodikerna som används i miljöåterställningsarbetet bygger på samlade erfarenheter som finns av återställningsarbeten under de senaste 30 åren i norra Sverige. Arbetet utförs med bandgrävmaskin som vanligen förflyttar sig nedströms i vattendraget, efter stranden eller längs rensningarna. Vid återställningen läggs stenmaterialet ut på ett sätt så att naturliga vattendrag efterliknas. Arbetet leds av en arbetsledare som först rekognoserar området för att skaffa sig en detaljerad uppfattning om hur materialet ska fördelas. Arbetsledaren dokumenterar dessutom förändringarna genom att fotografera objekten före och efter åtgärd.

Befintliga strukturer som forsackar, forsar, grundlackar, kurvor och höljor förstärks med stenmaterial från flottledskonstruktionerna. Strandzonen återskapas genom att uppschaktat material läggs tillbaka. De torrlagda sidogrenarna öppnas genom att stenmaterialet längst uppströms undanröjs och placeras i vattendraget. Det är viktigt att förankra stenmaterialet; i vissa fall gräva ner större block, som bryter ytan, så att de inte "svävar" på underliggande substrat. Återställningar görs under den del av året när vattennivåerna är medelhöga till låga, vilket i Västerbottens skogsälvar normalt innebär juli– oktober. För att öka precisionen i arbetet och för att minimera grumling används vanligen så kallad brytskopa med galler. Eftersom rensningarna mestadels utförts i fors- och strömpartier kommer vattendragens selområden ej att beröras direkt av arbetet.

Vid återställningen kan en viss påverkan av vattennivån ske i de selområden som ligger närmast de rensade områdena när man bygger på tidigare bortrensade eller sprängda forströsklar i selens utlopp. Denna påverkan är emellertid så liten att den är i praktiken omöjlig att urskilja från vattendragens naturliga vattenståndsfluktuation.

Åtgärdernas inverkan på natur- och kulturmiljön

Inverkan på landskapsbild

I strömsträckorna uppnås på sikt en mer naturlig och dynamisk strömvattensmiljö med naturlig variation i strandvegetationen och uppstickande block. En tid efter ingreppet kommer dock strandzonen vara påverkad på grund av maskiner har arbetat där. Buskar, träd och annan vegetation som etablerat sig på de upplagda stenvallarna kommer i vissa fall att röjas bort, men växer successivt tillbaka igen och den naturligt funktionella kantzonen återetableras.

Inverkan på naturmiljön

Ingen negativ inverkan på naturmiljön förväntas. Åtgärden väntas snarare medföra att vattenlevande organismer samt strandvegetation gynnas.

Åtgärdens inverkan på djur

Strömlevande fauna som fisk, bottendjur etc. förväntas gynnas. Mink kan eventuellt missgynnas av färre skydd och boplatser.

Riksintressen/Skyddade områden

Rickleåns nedersta två mil, från Robertsfors till mynningen, är av riksintresse enligt 3 kap 6 § MB ur naturvårdssynpunkt. Det betyder att detta område har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller med hänsyn till friluftslivet och att de så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Natura 2000

Rickleån har två N2000-områden. Klubben-Rickleån (SE0810456) och Åströmsforsen (SE0810032). De planerade åtgärderna ligger inte inom N2000-områdena. Åtgärderna kan komma att gynna N2000-arter som lax, flodpärlmussla och utter.

Kulturvärden

Rickleån var allmän flottled från Bygdeträsket till Robertsfors. Huvudfåran och de flesta större biflöden rensades, rätades och dämades för att underlätta timrets transport till kusten. De uppensade stenarna och blocken placerades antingen sporadiskt på land i anslutning till vattendragen eller i tydliga objekt där de fyllde viktiga funktioner för att underlätta timrets transport. De tydliga objekten har vanligtvis bestått av olika typer av stenkistor och murar. Efter att timmerflottningen upphörde och att Rickleån avlystes som allmän flottled fick dåvarande Skogsvårdsstyrelsen i uppdrag att återbörda en del av det uppensade materialet vilket negativt påverkade konstruktionen av flottningslämningarna. Skicket på de kvarvarande har i olika grad försämrats med tiden till följd av bland annat isgång och högvattenföring. Under sommaren 2002 restaurerades närmare tre kilometer forssträckor i Rickleån vilket ytterligare kan ha påverkat de kulturhistoriska värdena negativt.

Vattenreglering

Rickleån påverkas av vattenkraft via Skellefteå kraft AB. Vattenföringen regleras via Bygdeträsket och det finns kraftverk vid Äglund och i Robertsfors. Bedömningen av sökande är att ingen påverkan kommer att ske på vattenregleringen eller möjlighet till kraftproduktion. Sökanden avser att samråda åtgärderna med Skellefteå kraft AB.

Miljökonsekvenser

För att säkerställa miljöstyrning under arbetets gång kräver sökanden att upphandlad entreprenör uppfyller vissa krav på bl.a. tidigare erfarenhet och grävmaskinens storlek och utrustning m.m.

Dessutom villkoras att entreprenören ska:

- tillhandahålla lagenliga maskiner (besiktigade), under arbetets utförande
- kunna uppvisa gällande försäkringar avseende trafik, ansvar och arbetsskydd
- använda sig av vegetabilisk hydraulolja i grävmaskinen (av miljöskäl).
- ange vilken typ av vegetabilisk hydraulolja som ska användas i maskinen under arbetet.

Inventering av flodpärlmussla samt planerad hänsyn

Inför åtgärderna kontrolleras eventuell förekomst av flodpärlmussla. Om musslor påträffas kommer hänsyn att tas till detta och sökanden föreslår tillfällig sumpning och avser att söka tillstånd för detta från Länsstyrelsen separat.

Rennäring

Robertsfors kommun gör bedömningen att rennäringen inte kommer att påverkas på negativt sätt av de planerade åtgärderna. Den berörda samebyn i området är Gran sameby. Sökanden avser att samråda med Grans sameby.

Terrängkörning

Nerfartsvägar, vid transport med grävmaskin från väg till vattendrag kommer befintliga stigar och traktorvägar att nyttjas i första hand. Sökanden avser att söka terrängkörningsdispens.

Utvärdering

Effekterna av återställningsarbetet kommer att följas av elfisken i det nationella laxmonitoringprogrammet som utförs av Länsstyrelsen.

Bilagor

Bilaga 1. Åtgärdsartering av flottledsrensningar längs Rickleån (Holmqvist 2015)

Bilaga 2. Data åtgärdsobjekt

Bilaga 3. Kartor, bilder, egenskaper och foton på åtgärdsobjekten

Umeå 2016-11-03

Stefan Ågren, Fiskerikonsulent
Umeå Fritid
Umeå kommun, Gårdsannexet, Skolgatan 31
901 84 Umeå

Telefon: 090 16 16 49

Mobil: 070 611 04 48

Mejl: stefan.agren@umea.se